Ն՝ 952 — 1880 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16 ԲԻՆՋՇԷՆԳԻՀ — ՏԷՕՐՏԻՆՃԻ ՄԻՆԻ

ԱՊՕՆԷ ԳԻՆԸ ԹԵՐԹԵՐԸ

Մէճիտիյէ 20 ղրուշտան

ՍԹԱՄՊՈԼ ԻՉԻՒՆ

Պիր սէնէլիք . . . 200 ղր.
Ալթը այլըգ . . . . 100 »
Իւչ այլըգ . . . . 55 »

ՎԻԼԱՅԱԹ ԻՉԻՒՆ

Բօ՝ թա իլէ իրսալ օլունճագ-լար իչիւն

Պիր սէնէլիք . . . 230 ղր.
Ալթը այլըգ . . . . 120 »
Իւչ այլըգ . . . . 60 »

Մէճիտիյէ 1 ղրուշ

ԹԻՐԱԼԱՆԸ ԷՖԲԵՍԻ

ՄԷՎԱՏՏԸ ԲՕԼԻԹԻԿԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԻՅԷ

ՎԷ ՍԱՒՐԷՅԻ ՃԱՄԻ ԵՒՎՄԻ ԳԱԶԷԹԱ ՏԷՐ

ԻԼԱՆԱԹ ԳԻՆԸԹԵՐԸ՝

Պէհէր սաթրը իչիւն

1 վէ 2 վէ 3 ինճի սահիֆէ 5 ղր.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 2 »

ԻԽԹԱՐ. Պանգա. Շիրքէթ վէ ումուրու սարրաֆիյէյէ այիտ,
2 յէ 3ի ճէնա սահիֆէյէրէ 6 ղր.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . . 4 »

Զիյատէ միւտտէթ իչիւն իլանաթա այրը բազարլըգ օլուր։

Մէվատտը ճանիայա տայիր պէնտիր մէճմանէն գապալ օլունճագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ, իատէ օլունմայաճագ։

Մէճիտիյէ 1 ղրուշ

Խուարէխանէսի վէ մաթպասը, Սթամպօլոս Պապը Ալի ճատտէսինտէ էսկի Պապը Զապթիյէ սոգաղը քէօշէսինտէ նումէրօ 8 տէ տիր։ — Ղազէթաներն ումուրու խտարէ վէ Թանրիրիյէսինէ այիտ քեաֆիֆէյի մէվատտ հագգընտա, Միւտիրի ղազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունճագը կիպի, քեաֆիֆէյի մէքեաթիպլին տախի անրն նամրնա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր։

ԱՍԻԹԱՆԷ 16 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՀԱԼԸ ՀԱԶԸՐ

Պիր գաչ կիւնտէն պէրու ալընմագտա օյան հավատս պիր պիրինի թաստիգ իտէճէք սուրէթտէ կէօրիւնմէքտէ տիր։ Էվվէլքի կիւն բրէնս Պիզմարգը Էվրօպայի Վասաթինին տէօրթ տէվլէթլերի պէյնինտէ պիր իթթիֆագ թէշքիլ իթմէկէ, վէ ինկիլթերրա իլէ Ռուսիանը իճրատ մէգասիտինէ մանի օմաղա չալըշտըղը հավատսի իչիրիմիչ իտի։ Մուախխարէն Ռուսիա տէվլէթինին տախի պու տէօրթ տէվլէթին իթթիֆագընա տախիլ օմագ մէյլինտէ պուլունտուղու խապէրի ալընարագ, տիւնքի Հալը Հազրըմըզտա պու ֆիքրայա տիր եազտըղընմըզ պիր գաչ սաթրրա, Ռուսիանը պու բօլիթիգասընը՝ ինկիլթերրանը ումումի բօլիթիգայա գարըշմագտան էլ չէքմիշ օյաճաղընա համ իթմիշ իտիք։ Տիւն ալընան թէլէկրաֆնամէյէրինին պիրի Մ. Կոշէնին Լոնտրաեա ավտէթի իլէ եէրինէ Մ. Նարիրին սէֆիր թային օլունտուղունու խապէր վէրիյօր։

Հէր նէ գատար քի Մ. Կոշէնին մէպուսանտան պուլունտուղումիւմ օրուգ, բարլամէնթոտա պուլունմագ իւզրէ ավտէթ իտէճէկի պէեան օլունույօր իսէ տէ, հէր հալտէ միշարիլէյէին Սթամպոլտան հարէքէթի՝ ինկիլթերրա բօլիթիգասընը պիր թէպէտտիւլինէ տէլալէթ իթմէքտէն խալի տէեիլ տիր։

Մաքիմ տիր քի Մ. Կոշէն՝ մուալլագ օյան մէսէլէյէրի հալլ իթմէք իւզրէ պիր մէմուրիյէթը ֆէվգէլատտէ իլէ կէլիպ, պու մէսէլէյէր հալլ օլունճայա գատար պուրատտա պուլունմասը զարուրի իտի։

Անճագ ինկիլթերրա՝ Էվրօքատտա քէնտիսինին հարէքէտքընա գարշը իթթիֆագլար վիւճուտէ կէլմէքտէ օլտուղունու անլայընճա, պէօյլէ ումումա այիտ մէսէլէյէրի իւզէրինէ ալմագտան սարֆը նազարլա, արթըգ գարըշմամաղա գարար վէրտիկի մէլհուզ տիր։

Ինկիլթերրանըն պու գարարը վէրմէսի իւզէրինէ մի Ռուսիա էսքի միւթթէֆիգլէրինէ մէյլ իթմէէ պայլատը։ Եօգսա Ռուսիանըն պու մէյլի իւզէրի՞նէ մի ինկիլթերրա եալընըզ գալըպ, ումումի բօլիթիգատա էօն այագ օյմագտան վազ կէչտի։ պուրասը չիմտիլիք անլաշըլամայոր իսէ տէ, Մ. Կոշէնին ճէվլի իլէ պայլասընը՝ ինկիլթերրա սէֆարէթի իլէ Սթամպօլա կէօնտէրիլմէսի՝ հէր հալտէ ինկիլթերրանը Շարգտա թուրմուշ օլտուղու իչիւզարլըգտան վազ կէչտիկինէ տէլալէթ իտիյօր։

* * *

Հէրնէ գատար էվրօքա տէվլէթլերի պէյնինտէ ումումի պիր իթթիֆագ էսէրլերի տէվրիմէյու, խուսուսիյլէ տէվլէթը Օսմանիյէ՝ ցուլչինօնը թէսլիմինէ միւգթէտիր օլուրսա, սահր մէսէլէյէր իչիւն օգատար թազէիգ մուխաթարայարը եօգ իսէ տէ, պիր թարաֆտան ցուլչինօնուն պու տէֆա թէսլիմ օլունուպ օլունմամայաճաղը մաքիմ օլմաբդը կիպի, պիր թարաֆտան տախի եէնիտէն թէչէքքիւլ իթմէքտէ օլան իթթիֆագլարընը ասըլ մագսէտլէրի մաքիմ օյմայըպ, Շարգա տօղրու պիր թէճավուզ վուգուրինին իհթիմալը տախի խաթրա կէլտիկինտէն, բօլիթիգա ուֆուգլարը աչըլաճագ եէրտէ, պիլաքա կիթթիքճէ գարարմագտա տը։

Ուֆուգլարըն գարարմասը իլէ պէրպէր, պագը թարաֆլարտան պարութ գօգուսու տախի կէլմէէ պայլատը։ Եունան տէվլէթի՝ Իւրօքատան իմիտինի քէսաքճէ թէճարիբքեաթը հարպիյէսինէ գուվվէթ վիրմէքտէ օլուպ առէթա մուհարէպէյէ հաղըրլանմագտա տը։

Հէր նէ գատար քի Եունանըն տէվլէթը Օսմանիյէ իլէ մուհարէպէ իթմէէէ իգտիտարը օլմատըղը շիւպհէսիզ իսէ տէ, իքի տէվլէթ պէյնինտէ պէր մուհարէպէնին աչըլմասը մէմալիքի Օսմանիյէնին պագը թարաֆլարընտա իսթիլալ գուհուրունա տախի սէպէպիյէթ վէրմէքլէ, վէ տէվլէթը Օսմանիէնին պէօյլէ պիր մուհարէպէէ կիրիշմէսինի ֆիքրատթ իթթիհազ ատէճէք պաշգա տիւշմէնլէրի տատխի օլմաղլա, պու մուհարէպէ՝ Ռումէլի գըթաասընը էէնիտէն հարպ վէ իսթիլալ աթէշլերի իչինտէ պուլունմասընը, վէ պէքի պէօյիւք տէվլէթլերտէն պագըրընը տախի օյուն մահալինէ աթըմասընը իճապ իտէպիլիր։

Պունուն իչիւն, պէօյլէ պիր մուհարէպէ՝ տէվլէթը Օսմանիյէէ հէր հալտէ, եանի զալիպ չըգարը հալտէ տախի մուզիրը օլաճաղընտան, մէմուլ իտէրիզ քի, Պապը Ալի արթըգ նէ պիր տահա էվրընը թէվասսութրնա իհթիեաճ պըրագաճագ, վէ նէ տէ պիր մուհարէպէէ սէպէպիյէթ վիրէճէք հարէքէթաէ պուլունուպ, մէսէլէյի եունան տէվլէթիյլէ տօղրուտան տօղրույա վէ սուլհէն թէսվիյէ իտէրէք, պու պապատ տախի միւմքին մէրթէպէտտ ֆէտաքեարլըղը կէօզէ արմագտան տախի չէքինմէէճէկ կիպի, Ալթինա գապինէթօսու տախի միւտահիթթընը միւպալաղաբտան սարֆը նազար իտուպ, գազանճաղընը սուլհէն գազանմաղա գանաաթ իտէճէք տիր։

Զիւնքի Պալգան չէպիհճէզիրէսինտէ եէնիտէն պիր հարպ վէ իսթիլալ աթէշի թուռթուրսա, պու պիչարէ մէմլէքէթին էհալիսի պիսպիթիւն խարապ վէ բէրիչան օլաճագլարը հալտէ, ֆէտաքեարլըգլարընն սէմէրէսինի տախի քէնտիլէրի թօրպայմայըպ, քէսթանէլէրի աթէշտէն պաշգալարը իչիւն չըգարմըշ օլաճագլար տը։ Ռուսիա իլէ Ավստրիա՝ պէնտէրինտէ իթթիֆագ իտէրլերսէ, Պալգան չէպիհճէզիրէսինէ նէ եաբաճագլարը քիմսէնին մէճհուլը օլմամագ լազըմ կէլիր։

Էօյլէ պիր հալտէ Ռուկարիսթան իլէ Եունանըն էէնիտէն արազի գազանըպ թէվասիս իթմէէրի չէօյլէ տուրսուն, քէնտի իսթիգալլարընը տախի զայպ իթմէէրի մէլհուզ տը։ Պօսնա իլէ Հերսէք քէնտիէրինէ պիր նիւմունէ օլապիլիր։ Սըրպիյա իլէ Գարատաղը Պօսնա վէ Հերսէք իսթիլալլարընտա տէօքտիլէրի գանլար քէնտի պաշլարը իւզէրինէ Ավստրիա կիպի գուվվէթլի պիր տէվլէթին կէվմէսի վէ արայարընա կիրմէսի կիպի պիր սէմէրէ վէրմիշ տիր։

Պունէն ալէ, Եունան թարաֆընտան ագըլանէ պիր հարէքէթ մէմուլ տը։ Պունունա պէրապէր, տէվլէթը Օսմանիյէ՝ Եունանը թէտարիքեաթընա վէ սահր էհթիմալաթա գարշը թէտպիրլի պուլունմաղա լիւզում կէօրէրէք, պագը թէտարիքեաթը հարպիյէ վէ իսթիհքեամաթա թէչէպիւս իթմէքտէ տիր։

ԿԻՒՆԼԻԻՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

Շույու պուլան պիր հավատիսէ կէօրէ, միւզաքերաթ իսթամ պուլարագ Ցուլչինօնը թէսլիմի գարարլաշըրբըլընճա, Ադրնավուլար թարաֆընտան պիր կէօնա մուխալէֆէթ վուգուրնտա, մուխալէֆէթը մէզքիւրէյի մէն իթմէք իչիւն Պապը Ալի թարաֆընտան Ռիզա բաշա հաղրէթլերինէ թարմամաթ իրսալ օլունմուշ, վէ բաշի միւշարիլէյհ տախի թէսլիմէմբինի տխղ իտինճէ Ցուլչինօյը Գարատաղլարա թէսլիմ իթմէք հալ ու վազիյէթինտէ պուլունտուղունու ճէվլապէն պէեան իլէմէք տիր։

—

Լօնտրատան եազըլտըղընա կէօրէ, չէհրը մէգքիւրտէ պուլունան էհմամը Օսմանիյէ համիլէրի Պապը Ալինին տուլունը ումումիյէ հագգընտաքի սօն թէքլիֆինին պագը նագթալարընը իսթիզահ իտիրմէսինի իսթէյօրլար իմիշ։

—

Ռիչարտսիյինէ կէօրէ, էրզրում վէ Վան վիլայէթլերի ըսլահաթ գօմիսէրի Եուսուֆ բաշա հաղրէթլերի ալաճաղը էմրէ ինթիզարէն թրապիզօնտա արամ իտիւպ, Աղաբէկեան Սարգիս էֆ. հաղրէթլերինին Ցերսատտէթէ մուվասէլէթ իլէմիշ օլուղընը հէր նէ գատար պու կիւնքի վէզիֆէ եազմշ իսէ տէ, պտրըղըմըզ մալումատը մէվսուքէյէ կէօրէ էֆէնտիի մէմլէքէթլերինէ իզամ գըլընմըշլար տը։

—թրամէթը ասքէրիյէյի իքմալ իլէ Ցերսատտէթէ կէտիրլերինի եազտըղընմըզ էֆրատ տիւնքի կիւն մէմլէքէթլերինէ իզամ գըլընմըշլար տը։

—թէսրիի մէսալիհ զըմմնտա պու քերրէ հարպիյէ նէզարէթինտէ թէչէքքիւլ իլէեէն գօմիսիօն ազասընա՝ պատէմա ասհապը մէսալիհինին իլէրի թէէխիր օլունմամասը հագգընտա թալիմաթը մանասուտ իթմա օլունմուշ տը։

—Պօսնա էհալիսի թարաֆընտան Ավստրիանըն սուի իտարէսի այէյհինտէ պիր բրօթէսթօնա մէնին թանզիմի իչիւն Ցերսատտէտտէ պիր հէյէթը մէպուսէ կէօնտէրիլմէքտէ օլտուղու Պէլկրատտան եազըլմըշ տը։

—Լրզրում վիլայէթի մատէն միւհէնտիսի Աքիֆ էֆէնին Հասան Գալէ գասապատը ճիվարընտա պուլունան զիֆֆի մատէնի իլէ սարի մատէնլերի քէշֆ ու մուայէնէ իլլէմէք իւզրէ հարէքէթ իթմէսի վէ պատէլ քէշֆ ամէլիյաթա միւպաշերէթ օլունճաղը Էնվրու Շուրէյեա օգունմուշ տը։

—Լիկինտէ ինան աշը ուսուլի հէնուզ թամամիւմ իթմէմիշ օլտուղունտան, պու արա չէհրը մէգքիւրտէ հէմմն հէր չօճուգ չիչէք իլլէթինէ միւպթէլա պուլունմագտա վէ հաթթա պագը վէֆիյաթ տախի վուգուա կէլմէքտէ օլտուղունու Լիկին մուխպիրիմիզ եազրեօր։

Պու սէնէ Լիկինտէ գօգա մահասուլը պօզուլմայրպ, իսթիհսալը պիր օգդասը 110 ղրուշա գատար սաթըլմըշ իսէ տէ, սօնղրալարը 20 ղրշա գատար թէտէնինի իթմիշ տիր։ Ճէհրինին պիր լիտրասը էվվլի 24 ղրշա սաթըլըր իքէն, շիմտի 32ի չըգմըշ տը։

—կէչէն կէճէ պագը խրիսըզլար եէտի գուլէտէ պաղչէնին պիրինտէ պաղչէպանը գուլիպէսինէ կիրմէք իսթէրլեր իսէ տէ, ճէսուր պաղչէպան տէրգագ տուլուպ բէվոլվէր իլէ տիչարը ֆըրար, վէ էչէրինտէն պիրինին լէշինի օրատա եէրէ սէրէր, իսէ տէ քէնտիսի տէ ֆիրար իտէր։

—Ֆրանսա սէֆարէթի թէրճէմանլարընտան Մ. Ուլթրէյ իչ այ իչիւն մէէզունկիյէթ ալմըշ օլմաղլա, եազընտա մէմլէքէթի ճանիպինէ ազիմէթ իտէճէք տիր։

—Կուպ պէլէտիյէ մէմուրիյինտէն իքի մէմուր՝ իսթիլասաթտան տօլայը մէմուրիյէթլերինտէն չըգարըմըշ օլմաղլա, թահմը մուհաքէմէէ ալընաճագլար տը։

—Կէչէն ագշամ Գումդաբուտա պիր ասքէր չավուշընը բէվոլվէր իլէ իքի տէրիգանլըյը վուրտուղունու վէ թէվֆիֆ օլունտուղունու Հերբերտ Հալլոուէլ եազրեօր։

ԹԷԼԷԳՐԱՖ

Ազ. Հալ.

(Պոլսոյ ազատ հեղինակագրէ)

Տըպլին 27 հոկտ.

Մ. Մ. Բարնէլ վէ Պիկկըր վէ Տիլըն վէ Օգօնօրը՝ իրլանտա ճէմիյէթը իթթիհատիյէ զերարիյէսի ազասընտան պուլունտուղ ըրը իչիւն մուհաքէմէյ չէքիլմէլերի հիւքիմէթ թարաֆընտան էմր օլունմուշ օլտուղունտան, բարլա-մէնթոտա պունլարըն բէֆիզլերի պուլունան պիլճիւմէ իրլանտալըլար՝ ճէմիյէթը իթթիհատիյէի մէզքիրէյէ տախիլ օլմուշլար տը։

Բէշթա 27 հոկտ.

Հէյէթը մէպուսէլերին տիւնքի իճթիմաընտա Պարոն տը Հայմըրլէ՝ վուգու պուլան պիր սիւվայէ ճէվապէն, Պուլկարլարընն կայգանլարա խսթիհքեամ՝ վէրտիքլերինէ տայիր շույու պուլան Հավատիսի թաստիգ իտէճէք հիչ պիր մալումաթ ալմամըշ օլտուղունու պէեան իթմիշ, վէ նուսգընա խիթամ վէրէճէյի սրբատա, Շարգ հագգընտա Ավստրիա իլէ Ալէմանիանըն իթթիֆագը պէր քէմալ օլտուղունու իսպաթ իլէմիշ տիր։

Լօնտրա 27 հոկտ.

Թօնթընտա Գաոնսէրվաթէօրլէր թարաֆընտան վէրիլէն պիր զիյաֆէթտէ Մարքի տը Սալիզպիրի՝ իրատ իթթիյի պիր նութգընտա, տէվլէթլերին եունան իչինն Պէրլինտէ վէրտիքլերի գարարը ասլա գուվվէթի ճէպրիյէ իլէ իճրա իթթիրմէք նէյէթինտէ օլմասընգլարընը պէեան իթմիշ, վէ ինկիլթերրանըն հիչ պիր վագթ պու մէմլէքէթէ արաղիճճ պէօյիւտիլճէկինէ տայիր պիր սէօզ վէրմէմիշ օլտուղունու իլավէի մէգալ իլէմիշ տիր։

Սօֆիա 27 հոկտ.

Մէճլիսի վիւքէլա բէյսի Մ. Զանգօֆ պու կիւն բրէնսին նազընա օլարագ մէճլիսի մէպուսանը քիւշատ իթմիշ տիր։

Բրէնս՝ եազտըղը նութգընտա, միլլէթին սատագաթ վէ մուհապէթ հրսսիյաթընտան տօլայը պէյանը թէչէքքիւր իթմէքտէ տիր, զիրա պէօյլէ պիր վախիմ զէմանտա լազմ՝ օլան գուվվէթի հրսսիյաթը մէզքիւրէտէն ալզ էյլէմէքտէ տիր։

Բրէնս՝ Բէթէրսպուրկա վուգուպուլան սէյյահաթը էսնասընտա, գուրթարըճը Զարըն Պուլկարիսթան հագգընտա ալագա վէ մուհապէթի օլտուղունու միշահէտ իթթիկինի նութգը մէզքիւրտէ զիքր իթմէքտէ տիր։

Էվրօքանըն Պուլկարիսթան հագգընտա թէվէճճիհի օլտուղունու վէ էմարէթը միշարիլէյհանըն հէմմիվարարըյլա միւնասէպաթը հասէնէտէ պուլունտուղունու տախի բրէնս՝ մէզքիւր նութգընտա խպրաղ իլէմէքտէ տիր։

Պահս օրտու իւզէրինէ կէլինճէ, բրէնս տէօր քի, էմարէթին գուվվէթի ասքէրիյէսինի ախիրէն մուայէնէ իթթիքտէ, ասքէրին թավր ու միչվարընը էյի պուլմուշ, վէ իհթիյաթ ասքէրինին սիլահ ալթընա չաղրըլմասը՝ ասքէրի մերգումէնին մուխթարա կիւնլինտէ մէմլէքէթէ կիվէնիլիր պիր գուվվէթ օլտուղունու թասդիգ իթմիշ տիր։ Բրէնս՝ հայտուտըղընն էօնիւնիւ ալմագ իչիւն օրտու թարաֆընտան իյֆա օլունան խրտէմաթը տա զիքր իտիյօր, վէ նիհայէթ միլիս ասքէրի հագգընտա եաբըմըշ օյան պիր գանուն լայէհասընը եազընտա արդ օլունճաղընը իչար էյլէյօր։

Բրէնս՝ խտարէնին տիկէր չուուպաթընտան պահս իտէրէք տիյօր քի, Պուլկարիսթան՝ թէվֆսիս իթմէք վէ Պալգան չէպիհճէզիրէսինտէ մէմուրիյէթը մախսուսէսինի իյֆա էյլէմէք իչիւն տայիմի սուրէթտէ սայ ու ղայրէթ իթմէլի տիր։ Էլհասըլ բրէնս՝ մէզքիւր նութգընտա, տէմիր եօլար մէսէլէսի հագգընտա մէճլիսի մէպուսանը նազարը տիգգաթընը տավէթ իթմէքտէ, վէ հէյէթը հիւքիմէթին՝ պու պապատքի միւզաքերաթըյլա Պուլկարիսթանա իհսալէ օլունան թասհհիւտաթը մէճլիսի մէզքիւրէ թէպլիղ իտէճէկինի պէեան էյլէմէքտէ տիր։

Պէրլին 27 հոկտ.

Պէրլինտէ մուգիմ Օսմանլը թահվիլաթը համիլէրի Պապը Ալի իլէ միւզաքքէրէյէ կիրմէք իւզրէ պիր գօմիթէ թէչքիլինէ հազրըլանընը-յօրլար։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Թէպրիք իչիւն կէչէն ճումա երթէսի կիւնիւ Ռուսիա սէֆիրի իլէ պէրլիքտէ Բաթրիգ Ամեն. Նէրսէս Սրբազան հազրէթլերի նէզտինէ կիտէն Ռուսիալը բրէնսէս Թամիանօֆ՝ Հայաստանեայց Եկեղեցիսինին քիլիսէճէ այինէրինի կէօրմէկէ բէք արզուքէշ օլտուղունու պէեան իթմիշ օլտուղունտան, իչպու արզույա մէպնի Բաթրիգի միւշարիէյհ հազրէթլերինին պիր իքի հաֆթատան Պէյօղլունտա Ս. Երրորդութիւն քիլիսէսինտէ Գուտտասը Շերիֆի թագտիս իտէճէյի վէ միւշարիլէյհա բրէնսէս իլէ հէյէթը խսէֆարէթին հազրը պուլունճաղը իչիտիլմիշ տիր։

—

Էկին մուխպիրիմիզին ումուրը միլլիյէ հագգընտա վէրտիյի մալումաթա կէօրէ, Գեր. Գարեգին վարդապետ Սրուանճտանց մահալը մէզքիւրտէ պուլունմամագտա իսէ տէ, միլլէթ մէճլիսլերի իճթիմա վէ միւղաքերլերինտէ տէվամ իթմէքտէ, վէ էհալի մէյանընտա պիր կէօնա գէյլ ու գալ պուլունմամագտա տը։ Էկինտէ Ներսէսեան Նամըյլա մունթազամ պիր մէքթէպ եաբըլմագտա օլմաղլա, ինչաաթընն պիր այա գատար իքմալը մէմուլ տը։

—

Ռուսիանըն Մոսկուա չէհրինտէ իքի սէնէյէ պէրու Մ. Զարմայը Մ. Մսերեանց Թարաֆընտան «Փարոս Հայաստանի» նամըյլա բէսիմի վէ ալթը այլըգ պիր բիսալէ նէշր օլունմագտա օլտուղու մալիւմ տիր։

Պու տէֆա սահիպի բիսալէ Մ. Մսերեանց՝ էսէրը մէզքիւրու իւչ այլըղա թէպտիլ իտուպ, լաքին պու եիւզտէն մէշղուլիյէթի թէքէսսիր իթթիկի վէ քէնտիսինին իսէ տէվլէթ մէմուրիյէթինտէ պուլունտուղը ճիհէթլէ, պաշ մուհարիբլիք վէ միւտիրլիկինի պիզարուր զէվճէի միհէթէմէսի Տիկին Սոֆիա Մսերեանցա թէվտի վէ իհսալէ իթմիշ տիր։

Պու էսէր՝ մէվատտը միֆիտէի միւթէատտիտէյի շամիլ օլտուղու կիպի, միլլէթէ մէնսուպ պագը զէվաթը մուազզամանընն տախի թասվիրլերինի վէ էրմէնիսթանտա քեանին չէհր վէ ասարը միւխթէլիֆէնին բէսիմլերինի նէշր իթմէքտէ օլտուղունտան, գավէն մէմուլ օլունուր քի, տէվամ ու սէպաթը իչիւն չիմտիյէ գատար կէօրտիւիւ թէշվիգաթ՝ պու տէֆա վուգու պուլան թէպէտտիւլտէն, եանի ալթը այտա պիր քերրէ նէշր օլունուր իքէն 1881 սէնէսինտէն պէտ իլէ իւչ այտա պիր քերրէ նէշր օլունմաղա գարար վէրիլմէսինտէն տօլայը, պիր գաթ տահա արթաճագ, վէ ապօնէ եազըլմաղա հիմմէթ օլունաճագ տը։

Մէզքիւր բիսալէ յունվար, ապրիլ, յուլիս վէ հոկտեմբերտէ նէշր օլունուպ, պէհէրի 12—16 գատար բէսիմի հավի օլաճագ տը։

Թիւրքիատա ապօնէ օլմագ իչիւն Սթամպօլտա Ասմա Ալթընտա Բիրինճճիյէրին իչինտէ Միրզա Մսերեան էֆէնտիյէ վէ Եէնի ճամի ճատտէսինտէ Ս. Ղուկասեան քիթապճը տիւքքեանընա միւրաճաաթ ճիթմէլի տիր։

ԱՀՎԱԼԸ ԳԱՎԳԱՍԻԱ

ՎԷ

ՐՈՒՍԻԱ ԷՐՄԷՆԻՍԹԱՆԸ

Ֆոր «Ֆ» Պօֆիէ զաղէթասը տիւն. քի նիւսխէսինտէ աթիտէքի մէջ. թուպու տէրճ իթմիշ տիր, քի այնէն թէրճէմէ իտէրիզ.

«Գավգասիա գրթասը, քիւչիւք միլլէթլէրսէն մէսքիւն պիր մէմ. լէքէթ տիր։ Շիմտիքի Գավգասիա ահալիսի, Ադաղէքլէրտէն, Մինկ. ըլլարտան, Զէրքէսլէրտէն, Կիւրճիլէրտէն, Մօնկօլլարտան, Քիւրտ. լէրտէն վէ Էրմէնիլէրտէն իպարէթ տիր։ Ու միլլէթլէրին քէնտիլէ. րինէ կէօրէ պիրէր մաղիսի (անց. եալ) պուլունուպ, օնունլա իֆ. թիխար իտէրլէր։ Քէնտիլէրինի է. գիպ ուճալթմագտա վէ արթըգ թանըլմայաճագ պիր հալէ կէ. թիրմէքտէ օլան օ գօճա տէվ. լէթին (Մօսգօֆուն) էլլէրի ալ. թընտա թէրբէնմէք վէ չապա. լանմագլա պէրապէր, ու միլլէթ. լէր, կէչմիշ վագթլարըն հիքա. յէսինի զուրուրլա նագլ իտէրլէր։ Եէքտիկէրինի միթէագրպ միլլ. յէթլէրինի զայպ իտուպ նապէտիտ օրմաղա հիւքմ օլունմուշ պուլու. նան պու քիւչիւք գավմար միյա. նընտա, պիրինճի վէ էն միւհիմմ մէվգիյի թուրան, վէ օ մուխա. թարայը (Եանի, Նապէտիտ օլ. մագ մուխթարասընը) սավուշ. տուրմաղը մէմուլ իտէն գավմըն հէման Էրմէնի գավմը օլտուղու. նա չլուսկէ օրմայը, պու իսէ իչէրինտէ էն քէսիր իլ մըգտար օլան գավմ տէյիլ տիր։ Ռուս ի. տարէսի պու միւթէհարիք վէ գարարսըզ վէ խահիշլի ահալի. լէր իւզէրինէ զանն իտէրսին քի սու կիպի էնիպ տէրունէրինտէ պուլունան հրսսիեաթը վաթան. բէրվէբանէի մահվ իթտի։ Պու կիւն իսէ, էվվէլքի գավմիեէթ գըսգանճլըգլարը եինէ օյանրեօր, վէ էլան պիւթիւն Ռուսիատա մէտհ ու սենալէր օգունմագտա պուլունան օ մէշհուր զաթ (Լօ. րիս Մէլիգօֆ) տըր քի, պու գավմարըն տէրունինտէ քիպրը մյլի տույղուլարընը թէրբէտիյօր։ Թարիխ տէր քի, Հոմերոս Նամ մէշհուր Եունան յարիր պիզիմ չէհիրտէ տօղտու տէյի վագթը լա եէտի չէհիր իտտաա իտէրլէր ի. միշ։ Էօյլէ տէ, Նիհիլիսթէրին հագգընտան կէլէն զաթ հագ. գընտա տախի չէտիտ միւպահա. սաթ մէվճուտ օլուպ, հէր միլլէթ տեր քի, Լօրիս Մէլիգօֆ պիզատէն նէչէթ իթմիշ տիր։

«Ադաղէքլէրին վէ Զէրքէսլէրին քէնտիլէրինի Լօրիս Մէլիգօֆուն միլլէթտաշլարը ատտ իթմէք իչին տերմէյան իթտիքլէրի պիւրհանլարընը նէ տէրէճէյէ գատտար սաղլամ օլտուղունու պիլմէզ իսէմ տէ, Կիւրճիլէր պու պէցիւք չէրեքին, Եանի, Լօրիս Մէլիգօֆա միլլէթտաշ օլմագ չէրեքինին եա. լընըզ քէնտիլէրինէ պիտ իտուկի. նի իսպաթ իչին չու պիւրհանը գուլլանը յօրլար։ Ցէյօրլար քի, «Հայկըն (1) զիւրրիյէթլէրի (Լր. «մէնիլէր) անճագ Թիւճարըզգ. «տան անկարլար։ ասքէրլիք վա. «զիֆէի միւֆթէխիրէսինտէն աս. «լա խօշլանմազլար։ Իմտի, Էրմէ. «նի միլլէթինին իսթիտատը աս. «քէրիսի պուլունմատրընտան, «Լօրիս Մէլիգօֆ կիպի մէշհուր «պիր ժէնէրալ հասըլ իթմիշ օլ. «մագ իտտասընտա պուլունա. «մագ։»

«Պու հագարէթլէրէ սահիր հա. գարէթլէր իլէ ճէվապ վէրիլիյօր։ «Վա՛յ, տէօրլար Էրմէնիլէր, կիւր. «ճիլէ՞ տէ մի պիր միլլէթ օրմուշ. «լար։ հիւքիւմէթ եաթատ իտա. «րէտէն կիւրճիլէրին նէ՞ խապէրի «վար տըր պագալըմ։ Ադլ ու ֆիքր, «մէհարէթ վէ սէպաթ տէնիլէն «ֆագիլէթլէր հէր Էրմէնինին իւ. «զէրինտէ մէվճուտ օլտուղու հալ. տայիմ։ Իքի Էրմէնի չօճուղու Մօս. գուա եախատ Ս. Բէթէրպուրկ մէքթաթիպի ալիյէսինտէն պի. րիսինտէ քէնտիլէրինին օ մէշ. հուր միլլէթտաշլարընը (Լօրիս Մէլիգօֆ) նամընա մէճճանէն թէր. պիյէ օլունանագ տըր։

«Էրմէնիլէր պէօյլէ եաբարագ ասըլ իշ ատամը կիպի մուամէլէ իթմիշ օ՞լմայօրլար մը։»

Թէրճիմանը Էֆէնտի.

Ծահիհէն տէ օլույօրլար։ Զիւն. քի, Լօրիս Մէլիգօֆըն անասըլ Էրմէնի օլտուղունու ինքեար իթ. մէք նէ՛ գատար կիւրիւնէճէք պիր շէյ իսէ, եօյլէ պիր իտտաա տէր. մէեան իթմէքտէ մէնֆաաթը օ. լանլարա գաբշը տուրուպ տա, եօգ Լօրիս Մէլիգօֆ Էրմէնի իտի տէրի իսպաթա գայդըշմագ հէման այնի տէրճէճ կիւրիւնէճէք պիր հալ տըր։ Էրմէնիլէրին օլ մէշհուր միլլէթտաշլարընը ահվալընա եա. գընտան վագրի օլմայան էճնէ. պիլէր, Լօրիս Մէլիգօֆըն Էրմէ. նի օլտուղունու չիմտիյէ տէկին տէյիլ Էրմէնիլէրտէն, իլա էն միւթէպէր Ռուս կաղէթալարընտան էօյրէնէմէմիշլէր իտի։ Էրմէնի. լէրէ կէլինճէ, Լօրիս Մէլիգօֆըն վալիտէյնի՝ Էրզրում քէօյլէրինէն Ռուսիա Էրմէնիսթանընա հիճրէթ իթմիշ պիր ֆամիլեա օլտուղունու միսսինն Էրզրում մէլալարտան հէ. նուզ էօյրէնէմէմիշ օլանլար, հիչ օլմազա 1865 տէ Էրմէնի կաթո. ղիկոսը ինթիխապը մէսելէսինտէ, Ռուս հիւքիւմէթի թարաֆընտան մէմուրէն, միրալայ Լօրիս Մէլիգօ. ֆըն Սթամպօլա կէլտիյինտէ, Ղա. լաթա Էրմէնի քիլիսէսինտէ միւ. շարիլէյհ իլէ Էրմէնիճէ լիսան իւզրէ միւլագաթ իթմիշ վէ քէն. տիսինին նէ միլլէթտէն օլտուղու. նու՝ հէման քէնտի աղզընտան ի. չիմիշ, վէ միւշարիլէյհին օլ վա. գըթքի հրսսիյաթը Էրմէնիյէսին. տէն ղայէթլէ մէճճուն օլմուշ օ. լանլարտան թահգըգը քէյֆիյէթ իտէպիլիրլեր։ Ֆագաթ, զահմէթ. լերի՝ չու ղէվալը Քնեազ Սիբբա. նի տէտիքլերի կիւրճի «Բրէնս»ինին իթթիվազ իթտիյի զահմէթ գա. տար պիհուտէ օլաճաղընտան է. մին օլմալը տըրլար։

Պու միւնասիպէթլէ չու նօգթա. յը տա իյզահ իթմէք իսթէրիզ քի, Լօրիս Մէլիգօֆըն վէ սաիր մէշ. հուր Ռուսիա Էրմէնիլէրինին նա. մընը իշիտէրէք, պիր Էրմէնինին հիսս իտէճէյի կիպի, անճագ Էր. մէնի միլլէթինէ տէ էօյլէ ա. տէմէր տէ չըգապիլիր իմիշ իսթի. տատրնա միւպթէնի օլուպ, եօգ. սա, հէր քէս պիլիր քի, Ռուս հիւ. քիւմէթի՝ օ նատիր իւլ էմալ զաթլարը, մանգա Էրմէնի օլտուղ. լարը իչիւն քէնտի խրատէթինէ գուլլանմայրպ, պիր Ռուս թէպա. սը կիպի, քէնտի իչինէ միւնա. սիպ օլտուգլարը վէ էօյլէ ժէնէ. բալլարըն եաթատ էրպապը իտարէ. նին խրատէմթընա տա լիւզումու պուլունտուղու. իչիւն իսթիտատ իթմէքտէ տիր։

ՏՈՒԼԶԻՆՕ

Թաւ կաղէթասընտա պէր վէճհի ա. թի օգունմուշ տըր։

«Թիւրքիա վէ Գարատաղ մու. բախասալարը պէյնինտէ միւգա. քէրաթ կիւճ տէվամ իթմէքտէ տիր։ Պաղը միւշքիլաթ զուհուր իթմիշ օլուպ, անճագ պունուն մէսուլէյէթի շու իքի թարաֆը հանկըսընա այիտ օլտուղու սա. հիհէն պիլինէմէզ։ Տեյլէ Թէվֆի. ֆընն պէեան՝նա կէօրէ, Գարատաղ մուրախասը Բիէգատա Պէտրի պէյ իլէ միւլագաթ իտուպ, պու միւլագաթտա Գարատաղ մուրախասը՝ Թիւրքիա Թէքլիֆաթընը գապուլ իտէմէճէկինի բրէնս Նիգօլա Նամընա օլարագ մու. մարլէյհ Պէտրի պէյէ պէեան իթ. միշ տիր։ Բրէնս Նիգօլա հիչ պիր ասքէր նէֆէրինի ֆէտտա իթմէք. իսթէմէտիկինտէն, շայէտ Արնա. վուտլար թարաֆընտան վուգու. տայիմ։ Իքի Էրմէնի չօճուղու Մօս. գուա եախատ Ս. Բէթէրպուրկ մէքթաթիպի ալիյէսինտէն պի. րիսինտէ քէնտիլէրինին օ մէշ. հուր միլլէթտաշլարընը (Լօրիս Մէլիգօֆ) նամընա մէճճանէն թէր. պիյէ օլունանագ տըր։

«Էրմէնիլէր պէօյլէ եաբարագ ասըլ իշ ատամը կիպի մուամէլէ իթմիշ օ՞լմայօրլար մը։»

Թէրճիմանը Էֆէնտի.

Ծահիհէն տէ օլույօրլար։ Զիւն. քի, Լօրիս Մէլիգօֆըն անասըլ Էրմէնի օլտուղունու ինքեար իթ. մէք նէ՛ գատար կիւրիւնէճէք պիր շէյ իսէ, եօյլէ պիր իտտաա տէր. մէեան իթմէքտէ մէնֆաաթը օ. լանլարա գաբշը տուրուպ տա, եօգ Լօրիս Մէլիգօֆ Էրմէնի իտի տէրի իսպաթա գայդըշմագ հէման այնի տէրճէճ կիւրիւնէճէք պիր հալ տըր։ Էրմէնիլէրին օլ մէշհուր միլլէթտաշլարընը ահվալընա եա. գընտան վագրի օլմայան էճնէ. պիլէր, Լօրիս Մէլիգօֆըն Էրմէ. նի օլտուղունու չիմտիյէ տէկին տէյիլ Էրմէնիլէրտէն, իլա էն միւթէպէր Ռուս կաղէթալարընտան էօյրէնէմէմիշլէր իտի։ Էրմէնի. լէրէ կէլինճէ, Լօրիս Մէլիգօֆըն վալիտէյնի՝ Էրզրում քէօյլէրինէն Ռուսիա Էրմէնիսթանընա հիճրէթ իթմիշ պիր ֆամիլեա օլտուղունու միսսինն Էրզրում մէլալարտան հէ. նուզ էօյրէնէմէմիշ օլանլար, հիչ օլմազա 1865 տէ Էրմէնի կաթո. ղիկոսը ինթիխապը մէսելէսինտէ, Ռուս հիւքիւմէթի թարաֆընտան մէմուրէն, միրալայ Լօրիս Մէլիգօ. ֆըն Սթամպօլա կէլտիյինտէ, Ղա. լաթա Էրմէնի քիլիսէսինտէ միւ. շարիլէյհ իլէ Էրմէնիճէ լիսան իւզրէ միւլագաթ իթմիշ վէ քէն. տիսինին նէ միլլէթտէն օլտուղու. նու՝ հէման քէնտի աղզընտան ի. չիմիշ, վէ միւշարիլէյհին օլ վա. գըթքի հրսսիյաթը Էրմէնիյէսին. տէն ղայէթլէ մէճճուն օլմուշ օ. լանլարտան թահգըգը քէյֆիյէթ իտէպիլիրլեր։ Ֆագաթ, զահմէթ. լերի՝ չու ղէվալը Քնեազ Սիբբա. նի տէտիքլերի կիւրճի «Բրէնս»ինին իթթիվազ իթտիյի զահմէթ գա. տար պիհուտէ օլաճաղընտան է. մին օլմալը տըրլար։

Պու միւնասիպէթլէ չու նօգթա. յը տա իյզահ իթմէք իսթէրիզ քի, Լօրիս Մէլիգօֆըն վէ սաիր մէշ. հուր Ռուսիա Էրմէնիլէրինին նա. մընը իշիտէրէք, պիր Էրմէնինին հիսս իտէճէյի կիպի, անճագ Էր. մէնի միլլէթինէ տէ էօյլէ ա. տէմէր տէ չըգապիլիր իմիշ իսթի. տատրնա միւպթէնի օլուպ, եօգ. սա, հէր քէս պիլիր քի, Ռուս հիւ. քիւմէթի՝ օ նատիր իւլ էմալ զաթլարը, մանգա Էրմէնի օլտուղ. լարը իչիւն քէնտի խրատէթինէ գուլլանմայրպ, պիր Ռուս թէպա. սը կիպի, քէնտի իչինէ միւնա. սիպ օլտուգլարը վէ էօյլէ ժէնէ. բալլարըն եաթատ էրպապը իտարէ. նին խրատէմթընա տա լիւզումու պուլունտուղու. իչիւն իսթիտատ իթմէքտէ տիր։

ՏՈՒԼԶԻՆՕ

Թաւ կաղէթասընտա պէր վէճհի ա. թի օգունմուշ տըր։

«Թիւրքիա վէ Գարատաղ մու. բախասալարը պէյնինտէ միւգա. քէրաթ կիւճ տէվամ իթմէքտէ տիր։ Պաղը միւշքիլաթ զուհուր իթմիշ օլուպ, անճագ պունուն մէսուլէյէթի շու իքի թարաֆը հանկըսընա այիտ օլտուղու սա. հիհէն պիլինէմէզ։ Տեյլէ Թէվֆի. ֆընն պէեան՝նա կէօրէ, Գարատաղ մուրախասը Բիէգատա Պէտրի պէյ իլէ միւլագաթ իտուպ, պու միւլագաթտա Գարատաղ մուրախասը՝ Թիւրքիա Թէքլիֆաթընը գապուլ իտէմէճէկինի բրէնս Նիգօլա Նամընա օլարագ մու. մարլէյհ Պէտրի պէյէ պէեան իթ. միշ տիր։ Բրէնս Նիգօլա հիչ պիր ասքէր նէֆէրինի ֆէտտա իթմէք. իսթէմէտիկինտէն, շայէտ Արնա. վուտլար թարաֆընտան վուգու. տայիմ։ Իքի Էրմէնի չօճուղու Մօս. գուա եախատ Ս. Բէթէրպուրկ մէքթաթիպի ալիյէսինտէ պի. րիսինտէ քէնտիլէրինին օ մէշ. հուր միլլէթտաշլարընը (Լօրիս Մէլիգօֆ) նամընա մէճճանէն թէր. պիյէ օլունանագ տըր։

«Էրմէնիլէր պէօյլէ եաբարագ ասըլ իշ ատամը կիպի մուամէլէ իթմիշ օ՞լմայօրլար մը։»

Թէրճիմանը Էֆէնտի.

Ծահիհէն տէ օլույօրլար։ Զիւն. քի, Լօրիս Մէլիգօֆըն անասըլ Էրմէնի օլտուղունու ինքեար իթ. մէք նէ՛ գատար կիւրիւնէճէք պիր շէյ իսէ, եօյլէ պիր իտտաա տէր. մէեան իթմէքտէ մէնֆաաթը օ. լանլարա գաբշը տուրուպ տա, եօգ Լօրիս Մէլիգօֆ Էրմէնի իտի տէրի իսպաթա գայդըշմագ հէման այնի տէրճէճ կիւրիւնէճէք պիր հալ տըր։ Էրմէնիլէրին օլ մէշհուր միլլէթտաշլարընը ահվալընա եա. գընտան վագրի օլմայան էճնէ. պիլէր, Լօրիս Մէլիգօֆըն Էրմէ. նի օլտուղունու չիմտիյէ տէկին տէյիլ Էրմէնիլէրտէն, իլա էն միւթէպէր Ռուս կաղէթալարընտան էօյրէնէմէմիշլէր իտի։ Էրմէնի. լէրէ կէլինճէ, Լօրիս Մէլիգօֆըն վալիտէյնի՝ Էրզրում քէօյլէրինէն Ռուսիա Էրմէնիսթանընա հիճրէթ իթմիշ պիր ֆամիլեա օլտուղունու միսսինն Էրզրում մէլալարտան հէ. նուզ էօյրէնէմէմիշ օլանլար, հիչ օլմազա 1865 տէ Էրմէնի կաթո. ղիկոսը ինթիխապը մէսելէսինտէ, Ռուս հիւքիւմէթի թարաֆընտան մէմուրէն, միրալայ Լօրիս Մէլիգօ. ֆըն Սթամպօլա կէլտիյինտէ, Ղա. լաթա Էրմէնի քիլիսէսինտէ միւ. շարիլէյհ իլէ Էրմէնիճէ լիսան իւզրէ միւլագաթ իթմիշ վէ քէն. տիսինին նէ միլլէթտէն օլտուղու. նու՝ հէման քէնտի աղզընտան ի. չիմիշ, վէ միւշարիլէյհին օլ վա. գըթքի հրսսիյաթը Էրմէնիյէսին. տէն ղայէթլէ մէճճուն օլմուշ օ. լանլարտան թահգըգը քէյֆիյէթ իտէպիլիրլեր։ Ֆագաթ, զահմէթ. լերի՝ չու ղէվալը Քնեազ Սիբբա. նի տէտիքլերի կիւրճի «Բրէնս»ինին իթթիվազ իթտիյի զահմէթ գա. տար պիհուտէ օլաճաղընտան է. մին օլմալը տըրլար։

Պու միւնասիպէթլէ չու նօգթա. յը տա իյզահ իթմէք իսթէրիզ քի, Լօրիս Մէլիգօֆըն վէ սաիր մէշ. հուր Ռուսիա Էրմէնիլէրինին նա. մընը իշիտէրէք, պիր Էրմէնինին հիսս իտէճէյի կիպի, անճագ Էր. մէնի միլլէթինէ տէ էօյլէ ա. տէմէր տէ չըգապիլիր իմիշ իսթի. տատրնա միւպթէնի օլուպ, եօգ. սա, հէր քէս պիլիր քի, Ռուս հիւ. քիւմէթի՝ օ նատիր իւլ էմալ զաթլարը, մանգա Էրմէնի օլտուղ. լարը իչիւն քէնտի խրատէթինէ գուլլանմայրպ, պիր Ռուս թէպա. սը կիպի, քէնտի իչինէ միւնա. սիպ օլտուգլարը վէ էօյլէ ժէնէ. բալլարըն եաթատ էրպապը իտարէ. նին խրատէմթընա տա լիւզումու պուլունտուղու. իչիւն իսթիտատ իթմէքտէ տիր։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆ

—

Թաւ կաղէթասընդեն 19 հոկտեմ. բեր թարիխի նիւսխէսինտէ Պուլ. կարիսթան հագգընտա աթիտէքի ֆգրա օգունմուշ տըր։

«Պուլկարիա վէ Ռումանիա բը. բէնսլէրի պէյնինտէ եագընտա Ռուսճուգտա պիր միւլագաթ վու. գու պուլաճաղը սէօյլենմէքտէ օլ. տուղունտան, պու միւնասէպէթ. լէ Շարգ Խրիսթիյանլարընդեն իքի ըաղիպ համիսի պուլունան Ռու. սիա վէ Ավսթրիա տէվլէթլէրինին նուֆուզ վէ թաարրուզաթը ա. լէյհինտէ մուգավէմէթ իթմէեէ մախսուս օրմագ իւզրէ, Պալգա. լարտա պիր իթթիհատ թէշքիլինէ տայիր չայիաէր տէվէրան իթմէյէ պաշլամշ տըր։

«Միւթէսավվէր օլան միւլագաթ. տան էվվէլ, հոկտ. 27 տէ, բրէնս Ալէքսանտր պիզզաթ Պուլկարիս. թանդն մէպուսան մէճլիսինի (սօպ. բանիէ) քիւշատ իտէճէք տիր։

«Վիւքէյայէ մէնսուպ օլան տէ. վիրտէ թէէմինէն բիվայէթ օլնն. տըղընա կէօրէ, բրէնսին նութգը՝ պիրինճի տէֆա օլարագ խարիճի բօլիթիգատան պահս իտէճէք վէ պու սուրէթլէ քէնտիսինին Պէլ. կրատա վուգու պուլան վիզիթա. սընը զիքր իտէճէքմիշ։

«Պուլկարիսթան տէմիր եօլլարը. նընն մէսելէսինի՝ Ավսթրիա–Մաճա. րիսթան բօլիթիգա մէմուրը գօնթ Քէվէնհիլլէր մէյատանա չըգար. մըշ վէ պու պապտէ Պէրլին մու. ահէտէսինտէն նէչէթ իտէն վէ. զայիֆինի Պուլկար հիւքիւմէթինէ իխթար իյէմիշ տիր։

«Բուլէրնէյ Գօրնէֆանդ կաղէթասը. նընն պէեանընա կէօրէ, Պուլկա. րիատա ումումի թահրիրի ասաքիր եագընտա պաշյաճաղ վէ թէէ. մինէն բիվայէթ օլունտուղունա կէօրէ, Մուսիմանլար տախի՝ պու. տէֆա խրատեթը ասքերյէյէ չա. ղըրըլաճաղլարարը։ Միւսլիմանլար՝ քէնտի իթթիգատատը տինկյէրի վէ էսկի բայարը իչիւն հրսս իթթիքլերի զըտակյէթ իգթիզա. սընճա, միլս ասքէրլիյի խրատ. թինի բէտտ իտայօրլար։ Պու մու. գավէմէթտէն տօղայը, պունլար. տան պիր մըգտարը սիրահ ա. լըպ մէմլէքէթ տախիլինտէ պու. լունան էշղըյա չէթէլէրինէ պիր. լէշմէլերի իհթիմալտէն պախտ տե. եիլ տիր։»

Պուլկարիսթան բրէնսի բրէնս Ալէքսանտրը պէլկրատա իթտի. կի սօն սէյեահաթ միւնասէպէ. թիյլէ, Վիէննանը Բուլէրնէյ Գօրնէ. ֆանդ կաղէթասը՝ Ռուսիանը Պուլկարիսթանտա հայիզ օլտու. զու թէէսիրինին թէրագգըյաթը հագգընտա աթիտէքի թաֆսիլաթը վիրիյօր։

«Միւճէտտէէն Պէլկրատ հիւ. քիւմէթինէ վէրիլէն արազիտէ միւ. թէմէքքին Սըրպլար՝–զարալպտէն օլարագ—գօմշուլարը պուլունան էմարէթի Պուլկարիսթան թէսմիյէ իթմէյիպ, Ռուսիա (Ռիւսգա) թա. պիր իտիյօրլար։ Պու պիր տէլիլ տիր քի, էհալի՝ իչէրի ասըլ քէն. տի իսիմլէրիլէ եատ իտէր։ Պուլ. կարիսթանընդեն Ռուսլաշտրրըլմասը սիւրաթը թամմէ իլէ իլէրլէմէքտէ տիր։ Իլիմտար Պուլկարլար՝ հէ. ման քեաֆֆէթէն Ռուսիատա թահսիրը իւլումը ալիյէ իթմիշ օլ. տուգլարընտան, Ռուսճայը քէնտի անա լիսանլարընտան տահա ալա թէքքլիւմ իթմէքտէ տիրլեր, զի. նրա քէնտի լիսանլէրի իսէ, հէ. նուզ իւլումը հագըրէի թահսիլ ի. տէպիլէճէք մէրթէպէտէ իսլահ օ. լունմամշ տըր։ Իշթէ պու սէ. պէպտէն տօլայը Պուլկարլար՝ պիճիւմէն ըսթըլլահաթը ֆէննիյէ. յի վէ թապիրաթը միւնթէխապէի Ռուս լիսանընտան ալաղ իթմիշլէր տիր։

«Պուլկարիսթանընդեն իտարէի միւլ. քէյէ վէ ասքէրիյէսինտէ իսթիխ. տամ օլունան միւթէատտիտ Ռուս մէմուրլարը՝ ըէսմի լիսանընդեն բէյ տէր բէյ Ռուս սուրէթի ալմասը իչիւն եէղ ճան ու տիլ զայրէթ ի. տէյօրլար։ Պինապէրին պու կիւն պիլէ Պուլկարճա մահարրէրթա վէ պա խուուս Պուլկար իտարէսի լիսանը՝ էքսէրի Ռուսճա իլէ գա. ՐՐՉԸԶ տըր։ Պէօյէ ալամէթլեր մէվճուտ օլտուղունտան տօլայը, Սըրպիսթանընդեն ինթիրազա տավ. րանմասընընդեն սէպպի գօլայ ան. լաշըլըր վէ Սըրպիսթան իլէ Պուլ. կարիսթան արասընտա պիր իթ. թիֆագ վուգու պուլաճաղընա տահր օլան չայիաթա բէք չօգ է. հէմմիյէթ վէրիմէզ։ Բրէնս Ալէք. սանտրընդեն վիդիթասը պիր նէղաբէթ վէ իլթիֆաթտան իպա. րէթ իտի։»

ԼՕՐՏ ՆԱԲԻՐԸ

—

Ցիւնքի նիւսխէմիզտէ միւնտե. րիճ թէլէկրաֆլար միանընտա Լօնտրատան մէվրուտ 25 հոկտ. թարիխի պիր թէլէկրաֆ տախի կէօրիւնիյօր, պունուն մէալինէ կէօրէ, Մ. Կօչէն՝ ինկիլիզ բարլա. մէնթասընտաքի մէմուրիյէթինէ կիտէճէկինտէն, անրն եէրինէ Մ. Ֆրանսիզ Նաբիրը՝ Ցէրսաաէթ Ինկիլիզ սէֆիրի թային օլունա. ճաղը բիվայէթ օլունույօր իմիշ։

Պու բիվայէթին նէ տէրճէճյէ գատտար սահիհ օլտուղու հէնուզ մալիւմ օլմայըպ, անճագ միւշարի. լէյհ Մ. Նաբիրը քիմ օլտուղընը վէ սէվապզգ ահվալընը օգույանլարը. մըզա չիմտիտէն պիտիրմէք իչիւն, պուրատա թէրճէմէի հալինի մուխթասարճա պէյան իտէրիզ։

Միւշարիլէյհ Լորտ Նաբիրը թա. բիգի սիյասէթէ իպթիտաի տու. խուլինտէ, մէմուրիյէթի էվվէլա հէման Սթամպօլա վուգու պուլ. մուշ տըր, վէ չիմտի տէ սերպէս. թի թարաֆտարանընընդեն զիւմրէ. սինտէ պուլունմագտա տըր։

Լորտ Նաբիրը Գ. Թ. 1819 սէ. նէսինտէ Աքօչիա էեալէթինտէ տօ. գուզունճը Պարոն օլտուղու հալ. տէ տիւնեայա կէլմիշ, վէ 1840տա Վիէննանընդեն ինկիլիզ սէֆիրէթ. խանէսինտէ Ամէրիքա մէմուրիյէ. թինէ թային օլունտուգտան սօն. րա, 1843 սէնէսինտէ տէ Սթամ. պօլ սէֆարէթխանէսինտէ մու. վազզաֆ աթաշէ նասպ օլունմուշ տըր։ Իքի սէնէ սօնրա սէֆիրէթը մէգքիւրէ պիրինճի աթաշէլիք բրիմպէսինէ թէրֆի օլունուպ, 1846 տա Նաբօլի սէֆարէթխանէ. սինտէ սըր քեաթիպ վէ 1848 վէ 1849 սէնէլէրինտէ տէ երինէ չէհիր մէգքիւրաէ մալահաթկիւզար օ. մուշ տըր։ 1852 տէ Բէթէր. պուրկ սէֆարէթինէ սըր քե. թիպ նասպ օլունուպ, 1854 տէ մուհարէպէ պաշլամըզընտա հագգընտա աթիտէքի թաֆսիլա. թը վիրիյօր։

«Միւճէտտէէն Պէլկրատ հիւ. քիւմէթինէ վէրիլէն արազիտէ միւ. թէմէքքին Սըրպլար՝–զարալպտէն օլարագ—գօմշուլարը պուլունան էմարէթի Պուլկարիսթան թէսմիյէ իթմէյիպ, Ռուսիա (Ռիւսգա) թա. պիր իտիյօրլար։ Պու պիր տէլիլ տիր քի, էհալի՝ իչէրի ասըլ քէն. տի իսիմլէրիլէ եատ իտէր։ Պուլ. կարիսթանընդեն Ռուսլաշտրրըլմասը սիւրաթը թամմէ իլէ իլէրլէմէքտէ տիր։ Իլիմտար Պուլկարլար՝ հէ. ման քեաֆֆէթէն Ռուսիատա թահսիրը իւլումը ալիյէ իթմիշ օլ. տուգլարընտան, Ռուսճայը քէնտի անա լիսանընդընտան տահա ալա թէքքլիւմ իթմէքտէ տիրլեր, զի. նրա քէնտի լիսանլէրի իսէ, հէ. նուզ իւլումը հագըրէի թահսիլ ի. տէպիլէճէք մէրթէպէտէ իսլահ օ. լունմամշ տըր։ Իշթէ պու սէ. պէպտէն տօլայը Պուլկարլար՝ պիճիւմէն ըսթըլլահաթը ֆէննիյէ. յի վէ թապիրաթը միւնթէխապէի Ռուս լիսանընդընտան ալաղ իթմիշլէր տիր։

«Պուլկարիսթանընդեն իտարէի միւլ. քէյէ վէ ասքէրիյէսինտէ իսթիխ. տամ օլունան միւթէատտիտ Ռուս մէմուրլարը՝ ըէսմի լիսանընդեն բէյ տէր բէյ Ռուս սուրէթի ալմասը իչիւն եէղ ճան ու տիլ զայրէթ ի. տէյօրլար։ Պինապէրին պու կիւն պիլէ Պուլկարճա մահարրէրթա վէ պա խուուս Պուլկար իտարէսի լիսանը՝ էքսէրի Ռուսճա իլէ գա. ՐՐՉԸԶ տըր։ Պէօյէ ալամէթլեր մէվճուտ օլտուղունտան տօլայը, Սըրպիսթանընդեն ինթիրազա տավ. րանմասընընդեն սէպպի գօլայ ան. լաշըլըր վէ Սըրպիսթան իլէ Պուլ. կարիսթան արասընտա պիր իթ. թիֆագ վուգու պուլաճաղընա տահր օլան չայիաթա բէք չօգ է. հէմմիյէթ վէրիմէզ։ Բրէնս Ալէք. սանտրընդեն վիդիթասը պիր նէղաբէթ վէ իլթիֆաթտան իպա. րէթ իտի։»

ՄԷՔԵԱԹԻՊ

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐ

Մահալը մէգքիւր մուխթարիմիզտէն աթիտէքի մէքթուպու՝ խպ իթմիշիզ տիր։

1880 Սեպտ. 30

Խմբագրապետ,

Ներկայիս տեղոյս կառավա. րական ընդհանուր վիճակին վրայ կուզէի ընդհանուր տեղեկութիւն. ներ տալ և ցուցնել քաղաքային պաշտօնատարաց և դատարանաց արդի վիճակն, և որչափ օրինա. պահութիւնք լինին, և ինչպէս կը գործեն այն ամէն բարձրաս. տիճան պաշտօնեայք և որչափ չա. բաչար կը պաշտպանեն տեղու. թեան և հանրական շահերն, ո. րով մեր երկրին թշուառ վիճակն վարդագոյն ներկայացնող և հրա. տարակող անիրաւեալ նորա հակա. պատկերն պիտի տեսնէին. բայց դժբաղդաբար այժմ արգելք ե. ղաւ ինձ վասն մ. կուսակալին և Աուլէյ դ-ֆէրրէլ Ֆէրէ՝ դէյէ պը. տայտնեալներն քաղաք տակաւին չը վերադառնալին։ Կուսակալն բարձրագոյն հրամանաւ և քննիչ պէյն իւր պաշտօնին օրինական տրամադրութիւններէն ստիպեալ կուսակալութեան ներկայ վիճակն քննելու եկած են. ըսինք թէ բոլոր պաշտօնէից վիճակին վրայ ընդ. հանուր տեղեկութիւններ պիտի տանք, բայց հիմակ ու ընէ, կը խոս. տանամ որ նախորդ տարւոյ Վ-էն թուղթերագրի թղթակցին պէս կու. սակցութեան պաշտօնեից անձ. նականին դէմ անպատիւ բառե. րով և կրիւք չպիտի գրեմ և ոչ ալ երկիւղով, այլ յանուն օրինաց և արդարութեան պիտի գրեմ և ամէն թէ գործօն և թէ ապիկար պաշտօնեից օձապտոյտ պաշտօնա. վարութեան գոյներն հրապարակ հանելով դարմանն պիտի խնդրեմ վեհ. Ուլթանի վսեմ նախարար. ներէն. բայց այժմ միմիայն պիտի գրեմ տեղւոյս վերաքննիչ ատենի ընդհանուր դատախազ Մահմուտ էֆէնտիի քաղաքս ժամանելու ըն. դունելութիւնն։ Ինն ամսի չափ կար որ տեղւոյս ընդհանուր դատա. խազի պաշտօնէութիւնն չունէր իւր պաշտօնեան և այս կարեւոր և փափուկ պաշտօնէութեան գործերն գրեթէ անխնամերեսի վրայ մնացած էին, վերջապէս ամսոյս 24ին առաւօտեան ժամը երեքէն սկսեալ մինչև ժամը ութն դիմա. ւորութեան կերթային յիշեալ հանրական շահերն պաշտպանե. լու պաշտօնն ունեցող ընդհա. նուր դատախազին, և նոյն օրն երեկոյեան տասն երկուքէն վերջն քաղաք ժամանելով հիւրնկալուե. ցաւ իւր օգնական Շաքիր էֆէն. տիէն։ Յաջորդ օրերն սովորական ընդունելութիւնք փոխադարցա. փար կատարուեցան, բայց տա. կաւին գործի սկսած չէ, և սա. ալ իւր պաշտօնին մէջ որչափ կա. րողութիւն և ինչ գոյն ունենալն տակաւին չկրցանք գիտնալ. բայց մենք մաղթենք որ սա պաշտօ. նայն իւր նախորդին պէս չը լի. հէյեթը սէֆարէթլէ պէրապէր Ինկիլիթերրայա ավտէթ իթմիշ, վէ օրատան Սթամպօլա կէլմիշ տիր։ Մենէի մէգքիւրէտէ մէմուրիյէթը մախսուսէ իլէ Գուտուսու Շերիֆ վէ Պրուսայա վէ 1853 տէ տախի Մէլանկյէ ազիմէթ իթմիշ տիր։ 1857տէ Վաշինկթըն սէֆիրլիկինէ թային օլունուպ, 1858տէ Հօլան. տա սէֆարէթինէ վէ 1860տա Բէթէրսպուրկ սէֆարէթինէ նապ օլունմուշ տըր։ 1864տէ Պերլին սէֆիրի թային օլունուպ, 1866 տան 1872է գատարտա Մատրաս վալիլիկի մէմուրիյէթինտէ պու. լունմուշ տըր։ Պատէհու Լորտ Մայոնըն դաթլինտէն սօնրա մու. վագգաթէն Հինտիսթան վալիլի. կինէ թային օլունմուշ տըր։ 1872 սէնէսինտէ իւնվանընա զամիմէ օլարագ Լորտ Էթրիգ իւնվանընա տախի նայել օլմուշ տըր։

ՄԷՔԵԱԹԻՊ

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐ

Մահալը մէգքիւր մուխթարիմիզտէն աթիտէքի մէքթուպու՝ խպ իթմիշիզ տիր։

1880 Սեպտ. 30

Խմբագրապետ,

Ներկայիս տեղոյս կառավա. րական ընդհանուր վիճակին վրայ կուզէի ընդհանուր տեղեկութիւն. ներ տալ և ցուցնել քաղաքային պաշտօնատարաց և դատարանաց արդ

նի և անշուշտ սորա ալ մանրամասնութիւնքն չը պիտի մոռնամ գրելու միւս պաշտօնատարից համար։

Տէր խմբագրապետ, անշուշտ կը յիշէք որ մեր վերջին նամակին մէջ խոստացած էի Թէրէմանը Լիֆէոլի պատուարժան ընթերցողաց հարցաստահարութեանց ցանկ մը ներկայացնել, բայց տեսնելով որ մեր հայրենակից Թիւրք լրագիրներէն ոմանք հարստահարութեանց հրատարակուելէն խորշելով և պժգալի թշնամական յարձակումներ ընելով, ես ևս առ այժմ զանց ըրի։ Զգրեցի՞ շատ մը հարստահարութեանց և պաշտօնէից զեղծմանց հետ վերջին օրերս եղած մի քանի դէպքերն, չգրե՞նք Սասնցի Հայու մը ջորիներն և ունեցածին կողոպտուիլն և տակաւին արդարութիւն չդտնելն. չգրե՞նք Գարաճա Տաղի քանի Հայ Սասնցոց կողոպտուիլն և երկուքի սպանուիլն, չգրէի՞նք Պիսմիլի մէջ միոյն սպաննուիլն, չպիտի՞ գրենք Ռչքօթանցի վրանաբնակ և այլ Արաբական և Քիւրտ ցեղից կողմէն գիւղեր և այլք կողոպտուիլն, և Տիգրանակերտին Պըշերիկ և Սըղերդի (Բաղիշու կուսակալութեան ներքև) ճամբան գրեթէ երթալ գալն միշտ երկիւղի և վտանգի մէջ լինելն։ Միմիայն պիտի գրեմ մի թշուառ Հայու չարաչար սպաննուիլն։ Ներկայ ամսոյս 14ին և քաղաքէս վեց ժամ հեռու Մէմէտլի գիւղին առջև։ Սպաննողն արհեստաւորներէն Մոմճեան մահտեսի Մանուկն էր որ խեղճն բաղեչէն իւր հայրենիքն գալած միջոցին, իւր հետ ունենալով 50 հազարի չափ ապրանք գիշերուայ ժամը կէսին միջոցներուն մի քանի յեղուզակք խեղճին կարաւանին վրան յարձակելով թշուառի գլուխն ջախջախելէն զկնի ունեցածն ալ կողոպտելով կը մեկնին. հետեւեալ օրն մահուան չարագոյժն քաղաք ժամանելով, յիշեալի ազգականներն անմիջապէս դիակն քաղաք փոխադրելով իւր աղեկցուը մարմինն անփոփեցին։ Իսկ չարագործք այժմ ձերբակալուած են յիշեալ Մէմէտլիի և այլ գիւղացիներէն, բայց տակաւին աւարն երևան ելած չէ, կը յուսանք որ չարագործք իւրեանց օձիքնին չեն կրնար ազատել այժմ ալ արդարութեան ձեռքէն, ինչպէս որ քանիցս ազատած են. բայց ե. զո՞ւկ, խեղճն զոհուեցաւ ստուարացնելով Հայ զոհերու թիւն ըսպանեալ թուոց վրան, և անմիխիթար թողելով մայրն և մի քանի մանր որբեր և այրի կինն և նոցա և իւր վրէժխնդրութիւնն նախանամութեան յանձնելով։

Թէրէմանը Լիֆէոլի ազնիւ ընթերցողք կը յիշեն որ քանի անգամ տեղւոյս կուսակալութեան պաշտօնական Տէրզէէր չաբաթաթերթի լրագրին մասին գրած և կայսերական բարեխնամ կառավարութեան ուշադրութիւնն հրաւիրած եմ։ Տէրզէէրն իւր պարունակութեամբն օգտակար ծառայութիւններ չէր ըներ իւր ընթերցողաց այլ միշտ այս և այն պաշտօնեի զդացումներն չյելով և շռայլ շռայլ գովեստներ գրել և երկար ձանձրացուցիչ հանդանակութեանց ցանկեր հրատարակել, և այն ալ ոչ թէ ամեն շաբաթ կը հրատարակուէր, այլ երբ որ գովեստ շռայլեր և զդացում շյեր լինէր այն ատեն կը հրատարակուէր։ Այսպիսի լրագիր մը չը շարունակուիլն՝ շարունակուելն շատ օգտակար էր։ Տէրզէէրն իւր յունիս 11 թուոյն մէջ Գազազեանի դէպքն բոլորովին ճշմարտութենէ հեռու ըստ քմաց և հաճոյից նկարագրելէն և հրատարակելէն յետոյ, քօղի տակ ալ մի ծանր ակնարկութիւն մեր Հայոցս դէմ ըրած էր և այս ծանրը ակնարկութիւնն մանրամասն հրատարակելն ալ խոստացած էր. բայց բարեբաղդաբար ըսեմ թէ դժբաղդաբար՝ նոյն թիւէն ասդին ոչ երբէք Տէրզէէրի հրատարակուիլն տեսանք, անշուշտ իւր ըրած քննութիւններն՝ իւր կարծած և հրատարակածին հակառակն էր գրածներն։ Արդեօք պիտի հրատարակէ՞, երբ որ սկսի հրատարակիլ ճշմարտութիւնն և ըրած զըրպարտութենէն խիղճն պիտի հանգստացընէ. Գազազեանի դէպքի չարժառիթն ոչ թէ քաղաքային նըպատակներով էր՝ այլ իւր պաշտպանած պաշտօնէից անհոգութիւնն էր, և հանրութեան վերջին ծայր թշուառանալն որ տեսնելով, որ իւր հանրային կենաց թելերն անխղճաց կողմէն սրինդի թել ընելով ըստ հաճոյից կը զարնուէին, և վերջին ծայր յուսահատութենէն նոյն չարժումն տեղի ունեցաւ, որով դարձեալ ինք մեծապէս վնասուելով լուեց և իւր զրկանաց փոխարէնն Աստուծոյ յանձնելով, կը յուսանք որ Տէրզէէրն երբ սկսի դարձեալ հրատարակուիլ՝ որ կրսուի թէ մեռերս պիտի հրատարակուի, իւր անցեալ թէութիւնքն ճանչելով՝ իւր նուիրական կոչման համաձայն գործէ որ ընթերցողք ալ լրագրական ճաշակ առնելով ողջմտութիւն ունեցող լրագիրներ յարգեն դիտանն։

Հացի խնդիրն տակաւին իւր վերջին գինն չկրցաւ գտնել չահախնդրաց դարձուածոց չնորհիւ. օր նոր՝ արժէք նոր, և մինչեւ ցարդ ալ կառավարութիւնն յուսացուած ազդու և կարուկ միջոցներն ձեռք առնել չբարեհաճեցաւ, բաց ի մի քանի կէտերէն, որ եթէ նա ալ ձեռք չառնուէր, այժմէն ցորեն գտնելն անհնարին պիտի լինէր։ Ներկայ տարւոյ հունձքերն գրեթէ վերցուեցան և այս տարւոյ հունձքերն անցեալ տարիի յիսնապատիկն է և ամեն տեղ ալ գոհացուցիչ. միմիայն սովի փարատելուն և ցորենի գինն դիւրագին լինելուն արգելք է նախ շահախնդրաց անիծեալ դարձուածքներն, և երկրորդ գալիք տարւոյ հունձքերու վիճակն գիտնալն. այժմ ցորենի քիլէն (180 օխան) 230 մինչեւ 330, մսի օխան 2 ու կէս, ըրինցին 6, իւղին 13 ղրուշ. այսպէս բաղդատմամբ ամեն ապրանքներն։

Տէր խմբագրապետ, ազգայնոց ներքին վիճակն արտաքին վիճակէն աւելի օր ըստ օրէ վատթարանալու վրայ է. նոր խռովութիւններ խըլրտումներ և ցաւալի իրարանցումներ սկըսած են դարձեալ մուտ գտնել, վասն զի ցաւալի և պժգալի խնդիրներ ծագումառած է. ազգային բարձրագոյն կարգի պաշտօնէի միոյն եկեղեցիի ապրանքներն գողնալն և իւր տունէն երևելն բոլոր կուսակցական և ողջմտաց կիրքեր զայրացուած է, բայց քննութիւնք սկըսած ըլլալով մանրամասնութիւնքն յաջորդով կ'խոստանամ։ Արդեօք անտարբեր Պատրիարքարանն տակաւին Տիգրանակերտի համար անփոյթ պիտի մնայ և իւր որոշումներ չպիտի ընէ։

ԹՕԳԱԹ

Մահալը մէկքիւր մուխպիրիմիզտէն ալընան մէքթուպ տը.

ՅԱԿՈԲ ԷՖ. ԳԱԶԱՆՃԵԱՆ

Եւդոկիա 1880 Հոկտ. 5

. . . խմբագիր,

Այս հոյակապ անձը որ ինչպէս Տէրութեան նոյնպէս և Ազգին մեծ ծառայութիւններ մատուցած է, քաղաքս ժամանեց ամսոյս 4ին։ Ուղղակի Ազգային առաջնորդարան ինչու նա Գերապատիւ Առաջնորդի մօտ, ուր մեծ պատով և հիւրընկալութեամբ ընդունուեցաւ։ Ազգ. վարչութեան Մեծապատիւանդամներ, երևելի Ազգայիններ, Առաջդիմասէր երիտասարդութիւնը, շնորհաւորեցին իւր գալուստը որ իրօք քաղաքիս համար մեծ բարեբաղդութիւն մը եղաւ։

Այս ականաւոր Հայը՝ որ իր հանճարը փայլեցուց Օսմանեան երեսփոխանութեան դահուն վերայ, ներքին և արտաքին ձիրքերով օժտուած, ողջամտութեան անձնաւորութիւնը կը պատկերացունէը, առողջ էր նա հոգւով, որպէս առողջ էր և առոյգ մարմնով։ սիրան ալ ճակատին պէս խորշում չունէր, որքան հաղուագիւտ են իւր նման Հայեր, մանաւանդ իւր նման վաճառական Հայեր, եթէ լինէին, Հայրենիք նուազ թշուառ, և նուազ անբաղդ կը լինէր այժմ։ Բոլոր զինք այցելողները կը թախանձէ, Ազգ սիրել, Հայրենիք սիրել, լոյս սիրել և սոցա զոհել ոչ իրենց աւելցուքը այլ իրենց կեանքի և ընչից մի կարևոր մասը։

Քաղաքիս Միութեսարքէ բաշան Առաջնորդարան գալով այցելեց յիշեալ էֆէնտիին

Ի ձեռն Գերապատիւ Առաջնորդին, եկեղեցեաց միութեան գործը, զըրմէ պիտի գլեմ յաջորդ առթիւ, մեծ ուրախութիւն նմա, «Միութիւն,» կասէր նա։

Իւր խօսքեր մեծ տպաւորութիւն ըրին ամէն կարգի ազգայնոց վրայ, իսկ՝ մերթ ընդ մերթ գային այս կարգի դէմքով և հոգւով նոր անձեր և նոր մարդու մը ազդեցութեամբ քարոզէին ազգի կացութիւնը և ժամանակի պահանջը։

Նորին Մեծութիւնը Ազգային և վարդուհեան վարժարաններն այցելելէ և անդ ևս իւր յիշատակները թողելէ վերջը պիտի մեկնի քաղաքէս, հառաչ մը թողելով իւր ետևէն զինք ճանչցողներու սրտին մէջ։

Դաբէէն

ԳԼԽԱՐԳ

Հանգանակութիւն ի Զարշամպայ

Առաջնորդ Գեր. Յարութիւն Եպիսկոպոս Տէվլէթեան	3
Մեծապատիւ Տեարք,	
Մահտեսի Կարապետ Պալեան	5
Յակոբ Իրատեան	5
Պօղոս Քէչէճեան	5
Կարապետ Աֆարեան	5
Պօղոս Ագաքաքեան	4
Գէորգ Գուլուեան	3
Սահակ Պարսամեան	3
Կարապետ Զարֆիազեան	3
Մահտեսի Միքայէլ Ախսախցիեան	3
Մինաս Գ. Քէչէճեան	3
Գէորգ Շենիկեան	2
Նիկողոս Գալբաչեան	2
Մահտեսի Մարտիրոս Կարապետեան	2
Մէնդիկ և Յակոբ Թորիքեան	2
Մեսրոպ Գալբաչեան	1
Թորոս Իրատեան	1
Սիմոն Զարֆիազեան	1
Գէորգ Մ. Վարժապետեան	1
Կարապետ	1
Սարգիս Ոսկերիչեան	1
Սիմոն Վ. Գարաճեմեան	1
Միքայէլ Տ. Մինաբէճեան	1
Յոհան Բաղդամ Կայբայեան	1
Յարութիւն Քէչէճեան	1
Խաչիկ Զարֆիազեան	1
Մահտեսի Յուսիկ Գասպարեան	1
Կարապետ Չէքէրեան	½
Աբրահամ Արզումանեան	½
Գէորգ Խաչատուրեան	½
Յարութիւն Խաչատուրեան	½
	64

Ընդարձակ դրամ ղեալէ

Մահտեսի Յակոբ Զարֆիազեան	100
Մահտեսի Աղասի »	50
Իսկէնտէր Ոսկերիչեան	50
Մելքոն Հէքկիտեան	50
Մահտեսի Յակոբ Թօգաթլեան	44
Ստեփան Թէրլիպաշեան	40
Համբարձում Տիլքիեան	40
Սարգիս Արբաճեան	50
Մելքոն Քէչտալճեան	25
Մահտեսի Յակոբ Բժիկ, Ս. Թօգաթլեան	25
Գէորգ Պատուականեան	25
Յարութիւն Մ. Լուսարսոնեան	20
Յակոբ Գալայճեան	20
Յոհաննէս Շէքէրեան	20
Վրդանէս Մոմճեան	20
Գէորգ Քէչէճեան	20
Սերովբէ Ախսախցիեան	20
Ժամագործ Առաքել	20
Կարապետ Մ. Մէնծիկեան	20
Մագործ Վարդերէս	15
Նիկոլա Ակիտնեանցու	10
Մահտեսի Գրիգոր Մանուչակեան	10
Ծերուն Զարֆիազեան	10
Առաքել Տէրտէրեան	10
Գրիգոր Սուքիասեան	10
Ստեփան Անանիկեան	10
Գրիգոր Քէչէճեան	10
Ղազար Աշճիպաշեան	10
Սարիբէ Յակոբ Մ. Աղասեան	10
Մահտեսի Գանիէլ Մ. Հայրապետեան	10
Հացագործ Գրիգոր Օղլիկեան	6 20
Սարիբէ Յակոբ Գարագաշեան	10
Մարտիրոս Սեմերճեան	6
Յոհաննէս Քէսիմեան	5
Յարութիւն Սամամպէյլուեան	5
Մահտեսի Աւետիս Էրզրումցիեան	5
Մագործ Յոհաննէս	5
Անտոն Յ. Սարրաֆեան	5
Գրիգոր Պապիկեան	5
Յոհաննէս Զօպան Սարգիսեան	5
Մելքոն Օրտուցիեան	5
Բարսեղ Թահմիզեան	3
Յոհաննէս Աշայիկեան	2 20
Յարութիւն Երկաթագործ	2 20
Գրիգոր Ազարիկեան	1
	823 20

Յիշեալ ութ հարիւր քսան երեք ղրշ. քսան փարան ստանելուն փոխարէն պատճառաւ ընթացիկ դրամներն մէ՝ հիսիսէ ընելով դումարն է 26 որ քաղաքիս սովելոց համար եղեալ ինանուն հատ մէ՝ հիսան քանի մի ամիս յառաջ եկած և պատասխան ալ ստացած եմք։

Գիւղօրէից հաւաքեալ դումարն ի սորա յայտնեալ է.

Էյրի Տէրէէն Համբիկեան Գրիգորի ձեռամբ եկած	10
Ղազար Կէսիշէն Քեահէաս օղլի ձեռամբ եկած	5 ¼
Թէրմէէն Մատիկեան Յարութիւնի ձեռամբ եկած	15
Ահարոն գիւղէն եկած հինգ արծաթ մէկ քառթ	5 ¼
Համագումար	125 ½

Վերոյիշեալ հարիւր քսան և հինգ ու կէս արծ. մէ՝ հիսան կեդր. Յանձնաժողովս ամբողջովին գանձած է։

Համարակալ Գանձապետ
Գ. Յ. Յովհաննէսեան Աբէլ Կիւլեկեան

ՄԻԻԹԻՖԷՐՐԻԳԱ.

Տեղւէ Թէլեկրաֆ կազէթասէնն Բէթէրսպուրկտան ալըպ նէչը իմանալի պիր թէլեկրաֆա կէօրէ, Թէքքէ Թիւրքմէնլէրի Ռուսիայա գարշը եէնիտէն թաարրուզա պաշլամըշլար տըր։

—=—

Կէչէն բաղար կիւնիւ Պէյկրատ օրմանընտա պէնտէրէ եագըն պիր մահալտէ մագթուլ պիր ինսան նաշէսի պուլունմուշ տըր։

—=—

Խէրսէնտիլիք կազէթասընտա օգունտուզունա կէօրէ, Լթրանուս գազասը սանտրդ էմինի իպրահիմ Շեվքի էֆէնտիին 120 պին ղրշ աչըղը թէպէյեուն իթմիշ օլմազա, քէֆիլի թէէտիյէ իթմիշ իսէ տէ, միրիտէն 172 պին ղրշ. ալաճաղը օլտուզունու իթիրազ իթտիկինտէն, պու մատտէ Պրուսա մահքէմէսի պիտայէթինէ հէվալէ օլունմուշ տըր։

—=—

Ուզուն միւտտէթ Հինտիսթանտա իգամէթ իթմիշ օլան Ժանտարմա միրալայը թահիր պէյ մէմալիքի մէկքիւրէ հագգընտա եագընտա թիւրքճէ պիր քիթապ նէչը իսէճէք տիր։

—=—

Մէարիֆ նազրը Քեամիլ բաշա հազրէթլէրի Տէրսաատէթտէ պուլունան մէքքէթիպին էմրը ի-տարէ վէ ճիհէթը թէարիսխէլէրինի մէքքէթիպը ըրիշտիրէ միւտիրի իլէ պէրապէր թէֆթիշ վէ մուայէնէ իթմէքտէ վէ մէմալիքը Շահանէտէ քեահին մէքթէպլէրին տախի թահգիգի ահվալլերի իչին իքի մէմուր թային վէ իզամ իթմէք իւզրէ իմիշ։

ՕՆ ԱԼԹԸՆՃԸ ԼՈՒԻ

Վէ

ՖՐԱՆՍԱՆԸՆ ԻԹԹԻԱԼԸ

(ՐԷՎՕԼԻՈՍԻՕՆ)

ՄԻԻԷԼԼԻՖԻ

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՏԻՈՄ.

ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ ՖԱՍԼ.

(951 Ն.-Գրիգոր տէվր)

«Պէնիմ Սավայալը եօլտաշըմա չիւպհէ վէրտիրմէմէք իչիւն, կէօյա Պէրկ-օր-Զումա պիր բոլիցա պէտէլինի ալաճաղըմը պէյան իթտիմ, գայըղըմըզ տա օրայա օղրամայաճագ իտի։ Անվէրսէ վասըլ օլունճա եօլտաշըմանա այրըլտըմ. ● տա հէտիյէթէն քէնտիսինէ վէրտիկիմ էքմէք, սուճուգ վէ բագըյա միւթէչէքքիւր օլմագ իչիւն, հէր քէսին եէնիտէն գայըղա պինէճէյի էսնատէ պէնի Պերկ-օր-Զումեօլունա գօյմագ իսթէսի։»

—=—

ՕՆ ԻՔԻՆՃԻ ՖԱՍԼԻ.

Պիչարէ Լաթիւտ Ամթէրտամտա արթըգ հիչ պիր գօրգու օլմադըղընը իթիգատ իտէր իքէն, պիր տէ աբալ թաբալ Ֆրանսա հիւքիւմէթինին մէմուրլարը թաբաֆքընտան թութուլտու։

Բարա իսթէմէք իչիւն բէտէրինէ եազմըշ իտի։ Մ. տը Մազէր տը Լաթիւտ բէտէրէ եազըլան պիր մէքթուպ՝ Մ. տը Սարթինէ բէք շայանը տիգգաթ պիր չէյ կէօրիւնտիկինտէն, ասմըշ օգուտուշ տըր. պատէհու եէնիտէն մէօհիւրլէյէրէք մահալինէ իրսալ իթմիշ տիր։

Լաթիւտ իչալու մէքթուպտա Ամընթէրտամա պուլունտուղունու պիլտիրմէքտէ իտի։ Մէրգուտուն Ֆրանսայա թէալիմ օլունմասը իչիւն Հօլանտա հիւքիւմէթինտէն պիր եմրնամէ թալեպ օլունմաղա պէրապէր, բէտէրինին տէ ճէվապընա պէքլէնիլտի. Ֆրանսա սէֆիրի կեահ գօրգուտարագ, կեահ թէհտիտ իտէրէք, մէզքիւր էմրնամէյի իսթիհսալ իթտի։

Իմտի Լաթիւտ՝ ագչէսի Ամընթէրտամտա պանքէր Մ. Մարգ Ֆրէսինէտէն ալընաճագ բօլիցայը հավի բէտէրինին մէքթուպընը ալտրգտա 1756 յունիս 1 տէ մէրգում պանքէրէ կիթտի. թէվգիֆ օլունտու, պաղլանտը, պիչարէյի միւտաֆէա իթմէք իսթէյէն խալգըն իչինտէն սիրիւքլէնէրէք վէ խըրսըզ տըր, գաթիլ տիր պաղրըշարագ պէլէտիյէ կէօթիւրիւլտու, վէ օրատա քէնտիսինի թէվգիֆ իտէն հէրիֆլէրին պիրի սօքա իլէ պաշընա էօյլէ պիր վուրտու քի, քէնտուսինտէն պիխապէր եէրէ տիւշու։

Ագլը պաշընա կէլտիկինտէ գարանլըգ պիր զընտան իչինտէ պիր բարչաճըգ սամանի իսթիւնտէ իտի։

Լաթիւտին քէնտի գավլինճէ իչթէ իլգ տէֆա օլարագ ● զէման հագիգի պիր մէյուսիյէթէ տիւչար օլտու։

Ագչամ սաաթ տօգուզ բատտէլերինտէ, քէնտիսինի թութան ատամ եանընա կէլտի. պու ատամ եինէ Սէն-Մարգ իտի քի, պիր իպլիսի Լաին կիպի քէնտիսինէ թէպելաշ օլմուշ կէօրիւնիւր իտի։

Պու ատամ Լաթիւտի եէնիտէն Պասթիյլ կէթիրտի, վէ տէյլ էվվէլքի զընտանընա, իլա էն տէրին վէ էն ինսիզ պիր զընտանա իլգա իթտի։ Էվվէլքի մահպուսիյէթինտէ հանկը կարտիանլարը ալտատըպ գաչմըշ իտի իսէ, անլէրի եէնէ կարտիան վէրմիչէր իտի։ Պունլար Լաթիւտին ֆիրարընը անլայամատըգլարը իչիւն իւշայ մահպուսիյէթ ճէդասընա հիւքմ օլունմուշլար իտի։

Պու զընտանա տուվարտա աչըլմըշ օլան եաղընըզ իքի ուֆաճըգ մազկալ տէլիյինտէն հավա վէ ըշըգ կիրմէքտէ իտի. էշնա վէ եաթագ օլարագ պիր դաչ թուտամ սամանտան պաչգա պիր չէյ եօգ իտի. եէմէյի՝ պիր տօմուղա վէ եախօտ պիր քէօրէյէ վէրիլէն եէքմէքտէն տահա աշաղա իտի. էլհասըլ շու կէրիզ կիպի եէրտէ գըրգ այ իգամէթ իթտիքտէն սոնդրա, մահպուսիյէթի հալի վիճուտընը բէք խարապ իթմիշ օլտըզընտան, կարտիանլար պունու Մ. տը Սարթինէ խապէր վէրիպ, հայաթընտան բէք էնտիչէ իթտիքլէրինի պէյան իթտիքլէրինտէ, Մ. տը Սարթին մահպուսըն պուլունտըզը հալի անլամագ իչիւն քէնտի ճէբրահընը կէօնտէրտի։

Լաթիւտին էօյմէսինի իսթէմէգլէր իտի. պունուն իչիւն գըյմէթլի իտի։

Մատամ տը Բոմբատուր իսթէր իտի քի, քէնտի ալէյհինտէ պիր պէյթ եազան ատամ՝ միւհլիք օլմայըպ ֆագաթ բէք միւտհիշ օլան մահպուսիյէթի զէհիրինի տամլա տամլա իչսին. մումանիլէյհա Մատամըն պու քէյֆի օլմագ իչիւն հիւքիւմէթ նէ եէ՞ն ծ եէոդ դն ֆրանդ սարֆ իթմիշ իտի։

Մամաֆիհի Լաթիւտ էօյմէմիշ իտի իսէ տէ, չօգ պիր չէյ գալմըշ իտի. Մ. տը Սարթինին ճէբրահընըն մաղպաթասը պունա խսպաթ տըր։

Պիզ մաղպաթանըն այնընը տէրճ իտէճէյիզ. էկէր պիզ նագլ իթտսէ իտիք, պէյքի ինանմազլար իտի։

Նասըլ քի տէտիք, պու բաբօրթօ Մ. տը Սարթինէ խըթապ օլունմուշ տըր։

Իչթէ մաղպաթա չու տըր.

«Մօսիէօ,

«Լմրինիզ մուճիպլինճէ տէֆաթլէ Պասթիյլէ կիտուպ պիր մահպուս կէօրտիւմ։ Կէօզլէրինի թէտգիգ իթտիրտէն վէ մահպուսըն պանա սէօյլէտիկինի էյիճէ միւթալէա էյլէտիքտէն սոնրա, կէօզլէրի կէօրմէմէսինի ֆէվգէլատէ պիր չէյ ատտ իթմէմ։ Դըրգ այ պիր զընտանտա էլլերի վէ այագլարը զէնճիրպէնտ պուլունմուշ տըր։ Պէօյլէ պէօյիւք սիյաթ իչինտէ աղլամմագ միւմքինսիզ տիր։ Նասըլ քի բէք չօգ սալեար՝ կէօյսիւ վէ վիճուտըն հէր թարաֆընը խարապ իտէր, էօյլէ տէ բէք չօգ կէօզ եաշընըն պու մահպուսընն կէօզ նուրընը զայիֆլէթտիկինտէ չիւպհէ եօգ տըր։

«1756—1757 գըշը բէք սէրթ օլտու։ Կէչէն սէնէքի կիպի Սէն Նէհրի տօնտու. թամ պու վագթ մահպուս զընտանտա իտի, էլի աչայաղը զինճիրպէնտ, սաման իսթիւնտէ եաթմըշ վէ իւզէրինտէ եօրկան պիլէ վէրիլմէմիշ իտի։ Զընտանընտա ճամըզ վէ գանատըզ իքի մաղկալ տէլիյի վար իտի։ Կէճէ կիւնտիւզ սօուգ վէ ըիւզկեար մահպուսըն էիւզիւնէ էսէր իտի. խուսուսիյլէ պիր ատամ ույուտըզը վագթ բէք սօուգ պիր ըիւզկեար էսէր իսէ, կէօզէ բէք մուզիրը տիր։ Պրունընտան ագան սու իւսթ տուտաղընը թա պրունընա գատար չաթլամըշտը. օ հալտէ տիշլերի այբգ գալմըշ վէ սօուգտան հէվսի տէ չաթլամըշտը, պըյբգլարընն քէօքիւ եանմըշ վէ տաղ օլմուշ տըր։

(Տեվամ.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԻԾ

Գրագետ մարդիկ ասում են, որ ամենամեծ գանձը գրքերն են։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ աշխարհի պատմությունը, գրքերի մեջ գրված է ամբողջ գիտությունը։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ գեղեցիկը։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ ճշմարիտը։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ բարությունը։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ սիրտը։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ հոգին։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ մարդը։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ աշխարհը։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ ապագան։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ անցյալը։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ ներկան։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ հավերժությունը։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ անվերջությունը։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ անսահմանությունը։ Գրքերի մեջ գրված է ամբողջ անանցանելի